

به نام خدا

مبانی ترکیب بندی در عکاسی

مقدماتی

مؤلف:

بهزاد یوسلیانی

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است. متخلفان به موجب قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

◀ عنوان کتاب: مبانی ترکیب بندی در عکاسی - مقدماتی

◀ مولف: بهزاد یوسلیانی

◀ ناشر: موسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران

◀ ویراستار: مهدیه مخبری

◀ صفحه آرای: نازنین نصیری

◀ طراح جلد: داریوش فرسای

◀ نوبت چاپ: اول

◀ تاریخ نشر: ۱۴۰۲

◀ چاپ و صحافی: صدف

◀ تیراژ: ۱۰۰ جلد

◀ قیمت: ۱۲۸۰۰۰۰ ریال

◀ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۸-۷۴۳-۹

◀ نشانی واحد فروش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه

◀ تقاطع شهدای ژاندارمری - پلاک ۱۵۸ ساختمان دانشگاه -

◀ طبقه دوم - واحد ۴ تلفن ها: ۶۶۹۶۵۷۴۹ - ۲۲۰۸۵۱۱۱

◀ فروشگاههای اینترنتی دیباگران تهران :

WWW.MFTBOOK.IR

www.dibagartehran.com

سرشناسه: یوسلیانی، بهزاد، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور: مبانی ترکیب بندی در عکاسی
مقدماتی / مولف: بهزاد یوسلیانی؛
ویراستار: مهدیه مخبری.
مشخصات نشر: تهران: دیباگران تهران: ۱۴۰۲
مشخصات ظاهری: ۱۰۸ ص: مصور،
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۸-۷۴۳-۹
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: عکاسی - کمپوزیسیون
موضوع: composition (photography)
موضوع: عکاسی - راهنمای آموزشی
موضوع: photography-study and teaching
رده بندی کنگره: ۱۷۹: TR
رده بندی دیویی: ۷۰۷/۱۱:
شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۶۰۷۴۳

نشانی تلگرام: @mftbook نشانی اینستاگرام دیبا dibagaran_publishing

هر کتاب دیباگران، یک فرصت جدید علمی و شغلی.

هر گوشی همراه، یک فروشگاه کتاب دیباگران تهران.

از طریق سایتهای دیباگران، در هر جای ایران به کتابهای ما دسترسی دارید.

فهرست مطالب

۴	مقدمه ناشر
۵	مقدمه
۶	شیوه کتاب
۷	هدف کتاب
۸	فصل اول عکس به مثابه شکل دوبعدی
۱۳	عناصر اولیه در ارتباط بصری
۱۵	نقطه
۲۰	خط
۲۴	شکل
۲۷	جهت
۲۹	بافت
۳۶	رنگمایه
۴۲	فصل دوم روابط اجزای درون کادر
۴۹	مقیاس
۵۷	ریتم
۶۱	حرکت
۶۲	رخدادها و زمان
۶۵	همزمانی و توالی
۶۸	ادراک حرکت
۷۲	جهت
۷۴	رازگشایی سرعت
۷۷	حرکت استروبوسکوپی
۸۲	برخی از مشکلات تدوین فیلم
۸۴	رؤیت نیروهای حرکتی
۸۸	معیار پیچیدگی
۹۹	فضای منفی
۱۰۰	شکل‌گیری فضای منفی

خط‌مشی انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران در عرصه کتاب‌هایی با کیفیت عالی است که بتواند
خواسته‌های به روز جامعه فرهنگی و علمی کشور را تا حد امکان پوشش دهد.
هر کتاب دیباگران تهران، یک فرصت جدید شغلی و علمی

حمد و سپاس ایزد منان را که با الطاف بی‌کران خود این توفیق را به ما ارزانی داشت تا بتوانیم در راه ارتقای دانش عمومی و فرهنگی این مرز و بوم در زمینه چاپ و نشر کتب علمی و آموزشی گام‌هایی هرچند کوچک برداشته و در انجام رسالتی که بر عهده داریم، مؤثر واقع شویم.

گسترده‌گی علوم و سرعت توسعه روزافزون آن، شرایطی را به وجود آورده که هر روز شاهد تحولات اساسی چشمگیری در سطح جهان هستیم. این گسترش و توسعه، نیاز به منابع مختلف از جمله کتاب را به عنوان قدیمی‌ترین و راحت‌ترین راه دستیابی به اطلاعات و اطلاع‌رسانی، بیش از پیش برجسته نموده است.

در این راستا، واحد انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران با همکاری اساتید، مؤلفان، مترجمان، متخصصان، پژوهشگران و محققان در زمینه‌های گوناگون و مورد نیاز جامعه تلاش نموده برای رفع کمبودها و نیازهای موجود، منابعی پُر بار، معتبر و با کیفیت مناسب در اختیار علاقمندان قرار دهد.

کتابی که در دست دارید تألیف "جناب آقای بهزاد یوسلیانی" است که با تلاش همکاران ما در نشر دیباگران تهران منتشر گشته و شایسته است از یکایک این گرامیان تشکر و قدردانی کنیم.

با نظرات خود مشوق و راهنمای ما باشید

با ارائه نظرات و پیشنهادات و خواسته‌های خود، به ما کمک کنید تا بهتر و دقیق‌تر در جهت رفع نیازهای علمی و آموزشی کشورمان قدم برداریم. برای رساندن پیام‌هایتان به ما از رسانه‌های دیباگران تهران شامل سایتهای فروشگاهی و صفحه اینستاگرام و شماره‌های تماس که در صفحه شناسنامه کتاب آمده استفاده نمایید.

مدیر انتشارات

مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران
dibagaran@mftplus.com

مقدمه

ترکیب‌بندی یا کمپوزیسیون برای عکاسی، یک اصل است. ترکیب‌بندی امری سهل و ممتنع است. به این معنا که از طرفی ما با تعداد بسیار زیاد و پیچیده‌ای از عناصر تشکیل‌دهنده تصویر مواجهیم که به شکلی ساختارمند و سازماندهی شده باید آنها را به یک هماهنگی کلی برسانیم، اما از سوی دیگر به زبانی ساده قرار است فقط موضوعات مورد نظر خود را در جای مناسبی در کادر بگنجانیم؛ درحالی‌که از انتقال احساس به مخاطب نباید غافل شویم. از طریق ترکیب‌بندی می‌توانیم موضوعات مورد نظر خود را به بیان قابل حس تبدیل کنیم. درست چیزی که در موسیقی اتفاق می‌افتد. یعنی انتقال یک حس یا احساس از طریق ایجاد یک سری صوت و سکوت. بخشی از این اتفاق به شکل ناخودآگاه و غریزی ایجاد می‌شود و بخش دیگر با توجه به علم و سواد هنرمند در زمینه هنری خاص خود شکل می‌گیرد. در عکاسی، برخلاف موسیقی ما با یک هنر عینی روبرو هستیم. این موضوع می‌تواند کار هنرمند را با پیچیدگی روبرو سازد. به عبارتی ما در عکاسی بیش‌تر با موضوعات روزمره و اتفاقاتی روبرو هستیم که ترجمه آن به عناصر انتزاعی فقط از طریق تمرین و ممارست فراوان میسر است. تمرینات و مشق‌های هنرجو هرچه بیشتر باشد، مهارت و تکنیک قوی‌تری برای بیان احساسات به‌دست می‌آورد. ساده‌ترین راه برای بیان این مطلب شاید ضرب‌المثل هنرمندان حوزه تجسمی باشد: «بعد از عکس هزارم، تازه می‌توان فهمید که از کجا باید شروع کرد». این بحث البته به معنای سخت نشان دادن این راه نیست، بلکه می‌توان آن را به نوعی دیگر دید. عکاس برای غلبه بر این مسیر طولانی یک راه میانبر دارد و آن لذت بردن از کار و فکر نکردن به آینده آن است. بدتر از آن اینکه هنرجو به فکر رسیدن به راه صد ساله در یک شب باشد. با تمرینات مداوم و با علاقه و لذت کم‌کم به شناختی درونی از خود می‌رسیم که بعدها منجر به دستیابی به یک تکنیک شخصی و پیدا شدن علائم فردیت هنرمند در اثر خلق شده می‌شود.

اولین گام در این جهت تمرین بر سر شکستن عاداتی است که از ابتدای تولد تا به حال به آن مبتلا شده‌ایم؛ یعنی دیدن موضوعات براساس موضوع. ما از ابتدا هر موضوعی را دیده‌ایم به‌عنوان یک موضوع در ذهن خود به تجزیه و تحلیل آن پرداخته‌ایم که این خاصیت و کارکرد ذهن یک انسان به شکل معمول است. شکست و اضمحلال این عادت نیازمند مقداری زمان و کار عملی است. بخشی از این تمرینات در حوزه مبانی جای می‌گیرند. نقطه شروع مسیر تبدیل به یک عکاس به معنای هنرمند، شناخت کادر و ترتیب و ترکیب عناصر بصری در آن به شکل انتزاعی و فارغ از موضوع آن است. برآیند تمام این توضیحات را می‌توان در این جمله کوتاه خلاصه کرد که: این کتاب بدون تمرین عملی و فقط استنباط و استفاده از آن به‌عنوان محفوظات، جز مشتی کاغذ باطله چیزی نیست!

پیدا کردن موضوعات خاص برای عکاسی، هنری محسوب نمی‌شود بلکه چگونگی بیان آن موضوع و ترکیب آن با جهان بینی هنرمند است که اثر را به مراتب والای هنری ارتقا می‌دهد. تقریباً موضوع بکر و ناگفته‌ای در کره خاکی وجود ندارد. بلکه از طریق پیدا کردن فردیت خود می‌توانیم موضوعات حتی تکراری را به یک بیان هنری

تبدیل کنیم. گواه این ادعا راهیابی بخشی از تکنولوژی امروزه به زندگی روزمره و استفاده آن در تمام لحظات آن است. گوشی‌های موبایل پس از گذشت زمانی اندک مجهز به دوربین‌هایی شد که با پیشرفت آن، می‌توان برای ثبت لحظات و یادداشت برداشتن از ایده‌های بصری که در کوچه و خیابان به چشم می‌خورد از آن استفاده کرد. با پیشرفت این دوربین‌ها و قوی‌تر شدن این دستگاه‌ها در زمینه عکاسی اتوماتیک، امروزه حتی یک کودک ۷ ساله نیز به راحتی می‌تواند عمل عکس گرفتن را مرتکب شود، اما آیا به نتیجه آن می‌توان به عنوان یک اثر هنری اشاره کرد؟ این مقوله خود تبدیل به آسیبی می‌شود که این روزها درگیر آن هستیم. سطحی‌نگری و آسان‌طلبی گوشه‌ای از این آسیب‌ها هستند. با شروع روز و با روشن کردن گوشی موبایل از طریق شبکه‌های اجتماعی شاهد انبوهی از تولیدات تصویری مواجه می‌شویم که معمولاً مجموعه‌ای است از یک سری کپی از عکس دیگران به عنوان مُد روز و یا ضبط بی‌سلیقه و ابتدایی و صرفاً کاربردی تصاویر به واسطه پیشرفت ابزار. به‌رحال این‌ها به عنوان تولیدات بصری تلقی می‌شوند، اما تا چه حد می‌توان از وجوه هنری این تصاویر بهره برد؟ ابزار هرچه پیچیده‌تر می‌شود، خلاقیت و نوآوری پایین‌تر و ضعیف‌تر می‌شود. این فرمول ساده را می‌توان در همین بحث به نتیجه گذاشت؛ چراکه قبل از پیدایش دوربین‌های دیجیتال، زمانی که دوربین‌های آنالوگ و نگاتیو در دسترس بود -از آنجا که تعداد فریم نگاتیو محدود و هزینه‌بر بود- عکاس ناچار به صرف دقت و ظرافت بیشتری در انتخاب موضوعات و شیوه کار بود.

شیوه کتاب

در این کتاب سعی می‌شود به شکل عملی با مسائل و مشکلات نوآموزان جهت کنترل ساختاری کمپوزیسیون کارشان آشنا شویم و به دنبال راه‌حلی برای این مسائل باشیم. از آنجا که به لحاظ تکنیک و ابزار با هنری پیچیده روبرو هستیم باید در ابتدا با سطح دُوْبعْدی آشنا شویم تا بتوانیم قدم‌به‌قدم مسائل بعدی را حل کنیم. در پایان هر فصل تمرین‌های عملی مرتبط با بحث قرار می‌گیرد که میزان موفقیت در فهم آن مطلب را تعداد کار عملی هنرجو تعیین می‌کند. لذت بردن از این مسیر می‌تواند راه را کوتاه‌تر و نتیجه را بهتر نشان دهد.

امری که به عنوان اولین گام در ابتدای کتاب باید بر روی آن تأکید کرد استفاده از امکانات و منابع کم و رسیدن به اهداف آموزشی بدون کپی‌برداری و تحت تأثیر قرار گرفتن نسبت به کار دیگران است. یک هنرجوی عکاسی نیازمند این است که بیش از آنکه وقت خود را صرف دیدن کار دیگران بکند، بر روی کار شخصی خود متمرکز شود و استفاده از منابع مختلف و متنوع را به حداقل برساند. در این شرایط است که غریزه ذاتی و درونی هنرجو به‌مرور شکوفا می‌شود و تبدیل به یک هنر فردی و شخصی می‌شود.

موضوعات مطرح شده در این کتاب با پیشرفت مباحث ممکن است کمی سخت‌تر به نظر برسد، اما با صبر و حوصله و کمی تعمق دربارهٔ مسائل مرتبط می‌توان به حل این مسائل پرداخت.

هدف کتاب

مقدار متناسبی از جادویی که عکاسی را از یک اتفاق تکنولوژیک به یک کار هنری تبدیل می‌کند، موفقیت در یکپارچه کردن آن است. توانایی دیدن سطح کلی کار و دیدن روابط قسمت‌ها و عناصر مختلف برای کسانی که تازه قدم به این راه گذاشته‌اند بسیار جدی است.

هدف از این کتاب این است که بیاموزید چگونه می‌توان قسمت‌ها و جزئیات مختلف موضوعات متنوع را بهم وابسته و مرتبط کنید تا در نهایت به یک کلیت یکپارچه و ساختارمند تبدیل شود. نقشه راه رسیدن به این توانایی و مهارت، عبور از یک سری عادات است و تمرین و تمرین و تمرین.